

RESİM ÖĞRETMENİ ADAYLARININ UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Pesent DOĞAN*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı resim öğretmeni adaylarının umutsuzluk düzeyini belirlemek, cinsiyet değişkeni ve sınıf düzeyi açısından adayların umutsuzluk düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını araştırmaktır. Araştırma betimsel nitelikte ve tarama modelinde olup 2012-2013 akademik yılında İstanbul ili sınırları içinde yer alan devlet üniversitelerinin Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören toplam 198 öğrenci ile yürütülmüştür. Resim öğretmeni adaylarının umutsuzluk düzeylerine yönelik verilerin toplanmasında Beck ve ark. (1974) tarafından geliştirilen toplam 20 maddeden oluşan Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi bağımsız grup t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi ile yapılmıştır. Öğretmen adaylarının Beck Umutsuzluk Ölçeği'nden aldıkları ortalama puan 3.88 ± 3.16 olarak bulunmuş ve umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra cinsiyet değişkeni ve sınıf düzeyleri bakımından öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar sözcükler: Resim öğretmeni adayları, umutsuzluk

* Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

THE INVESTIGATION OF HOPELESSNESS LEVELS OF PRE-SERVICE ART TEACHERS

SUMMARY

The aim of this survey was to determine the hopelessness levels of the pre-service art teachers and to investigate whether or not their hopelessness levels differed according to gender and grade variables. The research was descriptive survey model and was carried out on 198 students attending Department of Art Teaching of department in a state university within the province of Istanbul in 2012-2013 academic years. The data on pre-service art teachers` hopelessness levels were collected by Beck Hopelessness Scale which was improved by Beck et al (1974) and was consisted of 20 items. Data were evaluated with Mann Whitney U Krusskal Wallis test. The mean score of hopelessness of pre-service teachers was found as 3.88 ± 3.16 and hopelessness mean point of the students was low. Additionally, the results suggested that there were no significant differences among the hopelessness levels of the students in terms of gender and grade variables.

Keywords: Pre-service art teacher, hopelessness

Yeni çağda sosyal, sanatsal, bilimsel ve teknolojik gelişmeler ve beraberinde gelen değişimler pek çok alanda olduğu gibi eğitim boyutunda da etkisini göstermektedir. Eğitimdeki yeniliklere ve olanaklara bağlı olarak, öğretme öğrenme ortamları oluşturulmakta, kullanılacak teknik ve materyaller belirlenmekte ve toplumun ihtiyaç duyduğu birey profilleri tanımlanmaktadır. Eğitimin amacı yaratıcı, girişimci, sorumluluklarını bilen, bilgiye ulaşım onu kullanabilen ve değişimlere ayak uydurabilen bireyler yetiştirmektir. Bu nitelikte bireylerin yetiştirilmesinde eğitim sisteminin önemli bir yeri vardır ve eğitimcilere çeşitli görevler düşmektedir (Atalay, 1996; Yılmaz, 2006). Çağdaş eğitim anlayışında, yaratıcılığın ve üretkenliğin geliştirilmesiyle hedeflenen tek yönlü değil bilişsel, devinışsel ve duyuşsal alanların hepsinde başarılı, çok yönlü bireyler yetiştirmektir. Bu anlayışta bilginin yanı sıra ilgi ve yetenekler de önem kazanmıştır (San, 1990 akt. Bölükoğlu, 2002). Geçen yüzyılın klasik eğitimsel değerleri artık tek başına bu yüzyılın ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır (Sevinç ve Abacı, 2003, s.1). Dolayısıyla Güzel sanatlar eğitimi, bilim ve teknik eğitiminin yanı sıra sistem içinde ihtiyaç duyulan farklı ve önemli bir alanı oluşturmaktadır (San, 1990 akt. Bölükoğlu, 2002).

Eisner, E.W. (1994)'e göre sanat eğitimi bireylerin duyu ve imgelem kapasitelerini bulmalarına yardım etmekte, keşfetmeye olanak vermektedir. Keşfetmek ve ifade etmek insanı geliştiren temel bileşenler olduğundan toplumun gelişmesinde sanat eğitiminin önemli bir yeri bulunmaktadır (Bölükoğlu, 2002). İlgi ve yeteneklerin ön planda olduğu bu eğitim sürecinde bireylerin ileriye yönelik bakış açıları ve gelecekte beklenenlerinin olumlu

ya da olumsuz oluşu, kendilerinde geliştirilmesi hedeflenen becerileri sergileyebilmesini etkilemektedir. Bireylerin yapabilecekleri ve çevresine katkısı gelecekle ilgili düşüncelerinin olumluluk düzeyine paralel olarak artarken umutsuzluk düzeyine paralel olarak azalmaktadır. Umutsuzluk düzeyindeki artış bireyin problem çözme becerilerini, üretkenliğini ve başarısını olumsuz yönde etkilemektedir (Şengül ve Güner, 2012). Yapılan araştırmalar umutsuzluk ya da umudun olmayışının kişinin sağlığı ve iyilik hali üzerinde ciddi bazen de zarar verici etkilerinin olabileceğini göstermektedir (Beck ve ark., 1985; Abramson ve ark., 1989; Chang ve ark., 1994; Poch ve ark., 2004 akt. Oğuztürk ve ark., 2011). Umutsuzluk düzeyi sağlığın tüm bileşenlerini etkileyebilmektedir (Deveci ve ark., 2001). Yapılan araştırmalarda, üniversite gençlerini tehdit eden en önemli ruhsal bozukluğun depresyon olduğu bildirilmiştir (Surtees ve ark., 1998; Kaya ve ark., 2007; Çelikel ve Erkorkmaz, 2008). Umutsuzluk kavramı intihar ve depresyon başta olmak üzere sosyal istenirlik, problem çözme becerileri, özsaygı, fiziksel sağlık ve kendine güven gibi birçok sorunla ilişkilendirilmektedir (Yerlikaya, 2006). Umutsuzluk ve umutsuzluğa bağlı olarak depresyon geliştiren bireyler, isteksizlik, güçsüzlük, güdülenme eksikliği, karamsarlık, dikkatini verememe ve yaşamında düzensizlik gibi belirtiler sergileyebilirler (Ceyhan, 2004).

Umut, iyi olma duygusu veren ve kişiyi harekete geçirmek için güdüleyen bir özellik (Kemer ve Atik, 2005), olumlu gelişmelerle beraber, bir çıkış yolu olduğuna ilişkin inanç ve planların başarılacağı öngörüsü olarak tanımlanmaktadır (Üngüren ve Ehtiyar, 2009). Umutsuzluk ise kişinin kendisini olumsuz özellikler ile tanımlaması, gelecekte beklentilerinin olumsuz olması ve umutsuzluğun düzelmeyeceği yönünde inanca sahip olması şeklinde ifade edilmektedir (Abramson ve ark., 1989) akt. Oğuztürk ve ark., 2011). Gelecekte olabilecek her şeyin şimdikinden daha iyi olmayacağı düşüncesi (Bayram ve ark., 2002) ve geleceğe yönelik olumsuz bakış açısı (O'connor ve ark., 2004) umutsuzluğu oluşturmaktadır (Üngören ve Ehtiyar, 2009).

Yaşanan sosyal ve ekonomik sorunlar, işsizlik, üniversiteye giriş ve eğitim sorunları gençlerin ruhsal gelişimlerini ve ruh sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir (Özmen ve ark., 2008). Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada işsiz kalma, istenilen mesleğe girememeye, sağlığını kaybetme, öğrenimini bitirememeye ve iş hayatında başarısız olma gibi korkular taşıdıkları tespit edilmiştir (Özyurt ve Doğan, 2002). Bu doğrultuda bireylerin gelecekte bu alanlardaki korkularının gelişen şartlara bağlı olarak umutsuzluk duygusuna dönüşme potansiyelinin olduğunu söylenebilir. Dolayısıyla öğrencilerde varsa korkuya, kaygıya ve umutsuzluk hissine yol açan nedenlerin belirlenmesi ve giderilmesi daha nitelikli bir eğitim sağlamak, gelecekte umutlu, verimli bireyler yetiştirmek ve onların topluma olumlu katkılarını görebilmek adına önemlidir.

Günümüzde sosyal, kültürel ve ekonomik koşulların hızlı değişim göstermesi, insanın psikososyal gelişiminde çalkantılı bir dönem olan ergenlik döneminin daha da zorlu

yaşanmasına neden olmaktadır (Yenilmez, 2010). Bu hızlı değişim sonucunda bilgi aktarımının yanı sıra ilgi ve yeteneklere verilen öneme paralel olarak güzel sanatlar eğitimindeki araştırmalara duyulan ihtiyaç da artmaktadır. Literatürde öğretmen adayları ile umutsuzluk üzerine yapılan çeşitli çalışmalar mevcutken güzel sanatlar eğitiminde yer alan resim-iş öğretmenliği alanında umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesine yönelik çalışmanın olmadığı gözlemlenmiştir. Buradan hareketle çalışmada resim-iş öğretmeni adaylarının umutsuzluk düzeylerini belirlemek, adaylarının umutsuzluk düzeylerinin cinsiyet değişkeni ve sınıf düzeyi bakımından farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Resim-İş öğretmenliği adaylarının umutsuzluk düzeyi puan ortalamalarına ilişkin profil nasıldır?
2. Resim-İş öğretmenliği adaylarının umutsuzluk düzeyi puan ortalamaları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Resim-İş öğretmenliği adaylarının umutsuzluk düzeyi puan ortalamaları sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli geçmişte ya da halen var olan mevcut durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir modeldir (Karasar, 2005). Araştırmada resim öğretmeni adaylarının umutsuzluk düzeylerini belirlemek amaçlandığı için tarama modeli kullanılmıştır.

Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim öğretim yılında İstanbul içindeki devlet üniversitelerinin Resim-İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören tüm öğrenciler örneklemini ise evreni oluşturan 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden ulaşılabilen ve gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 198 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan adayların 84'ü erkek, 114'ü bayandır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında Beck ve ark. (1974) tarafından geliştirilen bireyin geleceğe yönelik karamsarlık düzeyini ve olumsuz beklentilerini belirlemeyi amaçlayan Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUO) kullanılmıştır. Ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışması Seber (1991) ve Durak (1994) tarafından yapılmıştır. Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı Seber (1991) tarafından $\alpha = .86$ ve Durak (1994) $\alpha = .85$ olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .80$ olarak elde edilmiştir. 20 maddeden oluşan bu ölçek geleceğe yönelik duygu ve düşünceleri belirten ifadeler içermekte ve 0-1 şeklinde

puanlanmaktadır. Ölçek maddelerinin 11 tanesinde ‘evet’ seçeneği, 9 tanesinde ise ‘hayır’ seçeneği 1 puan almaktadır. Bunlardan 2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 20. sorulara verilen yanıt evet ise 1 puan 1, 2, 5, 6, 8, 10, 13, 15, 19. sorulara verilen cevaplar hayır ise 1 puan verilmektedir. Bunların aksi cevaplarda ise 0 puan verilmektedir. Ölçekten alınabilecek puanlar 0-20 arasında değişmektedir. Elde edilen toplam puan umutsuzluk puanını oluşturmaktadır ve alınan puanlar yüksek olduğunda bireydeki umutsuzluğun yüksek olduğu varsayılmaktadır. Beck ve Steer (1998) denekleri yanıtlarına göre dört grup içinde sınıflandırmıştır ve 0 ile 3 arası umutsuzluğun tamamen olmadığını, 4 ile 8 arası hafif umutsuzluk olduğunu, 9 ile 14 arası orta seviyede umutsuzluk olduğunu, 15 ile 20 arası ileri derecede umutsuzluk olduğunu bildirmişlerdir (Duman ve ark., 2009).

Verilerin Çözülmesi

Verilerin analizinde bir istatistik paket programı kullanılmıştır. Cinsiyet değişkenine göre umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılmasında bağımsız grup t testinden yararlanılmıştır. Sınıf düzeyine göre umutsuzluk puanlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile test edilmiş olup aritmetik ortalama, toplam puan, frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada ele alınan alt problemler doğrultusunda yapılan analizlerde elde edilen bulgular tablolar şeklinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerine İlişkin Puanlar

Öğrenci sayısı	X	ss	En düşük	En yüksek
198	3.88	3.16	0	19

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyi puan ortalaması 3.88 ve standart sapması 3.16 olarak bulunmuştur. Adayların umutsuzluk düzeyleri ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puan aralığının (0-20) büyük bir bölümünde çeşitlilik göstermektedir. Elde edilen verilerin ortalamasına bakıldığında resim-iş öğretmeni adaylarının umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bazı öğrencilerin gelecekte oldukça umutlu olduğu bazılarının ise geleceğe yönelik bakış açılarının oldukça olumsuz olduğu söylenebilir. Beck ve Steer (1988) tarafından belirtilen umutsuzluk düzeyi puan aralıklarına göre resim-iş öğretmeni adaylarının umutsuzluk düzeyi puan ortalamalarının (3.88 ± 3.16) 4-8 puan aralığı, hafif umutsuzluk düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda öğretmen adaylarının gelecekte çok umutsuz olmadığı söylenebilir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Umutsuzluk Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

Sınıf Düzeyleri	n	\bar{X}	Ss
1.Sınıf	58	4.14	3.85
2.Sınıf	50	3.12	2.38
3.Sınıf	47	4.24	3.53
4. Sınıf	43	4.02	2.31
Toplam	198	3.88	3.16

Varyans Kay.	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	40.721	3	13.574		
Gruplarıçi	1926.835	194	9.932	1.367	.254
Toplam	1967.556	197			

Tablo 2’de görüldüğü gibi yapılan analiz sonucunda sınıf düzeyi değişkenine göre öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Bu sonuç sınıf düzeylerine göre öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin önemli bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Tek yönlü varyans analizindeki ortalama değerler incelendiğinde, aralarındaki fark anlamlı olmamakla beraber en az ikinci sınıfların (3.12) en fazla üçüncü sınıfların (4.24) umutsuzluk duygusuna sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Umutsuzluk Düzeylerine İlişkin Bağımsız Grup t Testi

Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kız	114	3.54	3.21			
Erkek	84	4.35	3.03	196	1.80	0.73

Tablo 3 öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre umutsuzluk düzeylerindeki farklılığın anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan bağımsız grup t testi sonuçlarını göstermektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda kız ve erkek öğrencilerin

umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Umutsuzluk düzeylerindeki fark anlamlı olmamakla beraber aritmetik ortalamalar ele alındığında erkek öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin kız öğrencilere göre biraz daha yüksek olduğu yorumu yapılabilir.

TARTIŞMA

Bu araştırmada resim-iş öğretmeni adaylarının umutsuzluk profilleri ile cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından umutsuzluk düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın sonuçları literatürde yer alan çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

Yapılan bu çalışmada öğretmen adaylarının umutsuzluk düzey ortalaması 3.88 ± 3.16 olarak bulunmuştur. Bu doğrultuda öğrencilerin hafif umutsuzluk yaşadıkları ve umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir. Üngüren ve Ehtiyar (2009) Türkiye ve Almanya’da turizm eğitimi alan üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerini araştırdığı çalışmada öğrencilerin hafif umutsuzluk düzeyinde olduğunu tespit etmiş ve gelecekleri ile ilgili karamsar düşüncelerin başladığını, geleceğe ilişkin motivasyon sorunlarının yaşanabileceğini belirtmiştir. Özmen ve ark. (2008) lise öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada öğrencilerin BUÖ’nden aldıkları umutsuzluk puan ortalamasını 6.18 olarak saptamışlardır. Bu doğrultuda öğrencilerin, araştırmacıların önerdiği (0 ile 3 arası normal aralık, 4 ile 8 arası hafif umutsuzluk, 9 ile 14 arası orta seviyede umutsuzluk, 15 ile 20 arası ileri derecede umutsuzluk) puan aralıklarından hafif umutsuzluk aralığında olduğu görülmektedir. Deveci ve ark. (2011) mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi üzerine yaptığı çalışmada öğrencilerin BUÖ umutsuzluk puanını 7.31 olarak bulmuşlardır. Mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin hafif umutsuzluk yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Şahin (2009) çalışmada eğitim fakültesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmış ve öğrencilerin umutsuzluk düzeylerine ilişkin ortalamanın hafif umutsuzluk ile orta düzey umutsuzluk sınırında olduğunu tespit etmiştir. Bu bulgu çerçevesinde eğitim fakültesi öğrencilerinin geleceğe yönelik beklentilerinin çok olumsuz olmadığı ifade edilmiştir. Benzer şekilde Şengül ve Güner (2012) ilköğretim matematik öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada öğrencilerin umutsuzluk düzeyi ortalama puanını 4.15 olarak saptamış, öğretmen adaylarının hafif umutsuzluk yaşadığı ve umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu yorumunu yapmışlardır. Oğuztürk ve ark. (2011) üniversite öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından problem çözme becerileri ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Öğrencilerin umutsuzluk düzeyi ortalama puanı 5.15 olarak bulunmuş ve umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu yorumu yapılmıştır. Turan (2007) lise son sınıf öğrencilerinin geleceğe yönelik beklentilerini araştırdığı yüksek lisans tezinde bütün olumsuzluklara rağmen gençlerin

geleceğe umutla baktıkları sonucuna ulaşmıştır. Ceyhan (2004) ortaöğretim tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerini incelediği çalışmada ortalama sonucunu 8.32 olarak bulmuştur. Bu çerçevede öğretmen adaylarının geleceğe ilişkin beklentilerinin çok olumsuz olmadığı yorumu yapılmıştır. Yapılan bu çalışmaların sonuçları bizim çalışmamızda elde ettiğimiz bulgularla paralellik göstermektedir. Bu araştırmaların yanı sıra Ulucan ve ark. (2011) tarafından beden eğitimi spor yüksekokullarında okuyan öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri araştırılmış ve öğrencilerin orta seviyede umutsuzluk duygusuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Dereli ve Kabataş (2009) ise sağlık yüksek okulu son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi üzerine yaptığı çalışmada öğrencilerin ortalama umutsuzluk puanını 15.53 olarak bulmuş ve umutsuzluk düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu iki çalışma bulgusu bizim bulgumuzla farklılık göstermektedir.

Çalışmada cinsiyet değişkeni açısından resim-iş öğretmeni adaylarının umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yer alan çalışmaların bazıları cinsiyet değişkeninin umutsuzluk düzeyi üzerinde etkisinin anlamlı olmadığını göstermektedir ve çalışmamızı desteklemektedir (Kazdin, French, Unis, Esveldt-Dawson ve Sherick, 1983; Kazdin, Rodgers ve Colbus, 1986; Kashani, Saltys, Dondoy, Viadya ve Reid, 1991; Durak, 1994; Öztürk, 1997; Gürvardar, 2001; Şahin, 2002; Tümkiye, 2005; Tekin ve Filiz, 2008; Gençay, 2009; Dereli ve Kabataş, 2009; Kırımoglu ve ark. 2010; Kırımoglu, 2010; Aras, 2011; Ulucan ve ark. 2011). Bazı çalışmalar ise cinsiyet değişkeni ile umutsuzluk düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu savunmaktadır ve bu durum çalışmamızla paralellik göstermemektedir. Bazı araştırmalarda umutsuzluk düzeyinin erkeklerde daha yüksek olduğu (Synder ve ark., 1991; Ceyhan, 2004; Durak Batıgün, 2005; Küçük ve Arıkan, 2005; Tümkiye ve ark., 2007; Ağır, 2007; Özmen ve ark., 2008; Çelikel ve Erkorkmaz, 2008; Duman ve ark., 2009; Şahin, 2009; Üngüren ve Ehtiyar, 2009; Deveci ve ark. 2011; Oğuztürk ve ark. 2011; Şengül ve Güner, 2012) bazıların da ise umutsuzluk düzeyinin kızlarda daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bunların yanı sıra Yenilmez (2010) ortaöğretim öğrencilerinin matematik dersine yönelik umutsuzluk düzeylerini araştırmış ve cinsiyet faktörünün farklılık yaratan bir olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Çalışmalarda birbiriyle çelişen bulguların varlığı görülmektedir. Erkeklerde umutsuzluk düzeyinin daha yüksek olmasında toplumumuzun erkeğe yüklediği rolün ve erkeklerden beklentinin fazla oluşunun etkili olduğu söylenebilir. Toplumumuzda kız ile erkeğe yönelik bakış açısındaki ve yetiştirme farklılıklarının onların umutsuzluk düzeylerinin belirleyicisi olduğu düşünülmektedir (Oğuztürk ve ark., 2011). Ancak tekrar edilmelidir ki, mevcut çalışmada cinsiyet değişkeni açısından resim-iş öğretmeni adaylarının umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Resim-iş öğretmeni adaylarının sınıf düzeyi açısından umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Şahin (2009) ile Duman ve ark. (2009) tarafından yapılan sınıf düzeyi değişkeniyle umutsuzluk düzeyi ilişkisinin araştırıldığı

çalışmalarda bu değişken açısından öğrencilerin umutsuzluk puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ve dördüncü sınıf ğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin birinci sınıf ğrencilerinininkinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer Şekilde Oğuztürk ve ark. (2011) ile Şengül ve Güner (2012) de yaptığı araştırmalarda sınıf değişkeni açısından öğrencilerin umutsuzluk düzeylerindeki farklılığın anlamlı olmadığını tespit etmiş farklı olarak en yüksek umutsuzluk düzeyinin birinci sınıflarda en düşük ise dördüncü sınıflarda olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Aras (2011) alışmasında sınıf düzeyi ile umutsuzluk alt boyutları arasındaki ilişkiyi araştırmış ve bu anlamda aralarında anlamlı bir farklılık olmadığını saptamıştır. Yapılan bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Bunların yanı sıra bulgularımızla paralellik göstermeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Ehtiyar ve ngren (2008) alışmasında sınıflara göre öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinde anlamlı farklılık olduğunu saptamıştır. Sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerdeki umutsuzluk düzeyinin arttığını ifade etmiştir. Yenilmez (2010) ise ortaöğretim ğrencilerinin matematik dersine yönelik umutsuzluk düzeylerini sınıf değişkeni açısından ele almıştır. Matematik dersine yönelik umutsuzluk düzeyi bakımından sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu saptamakla beraber sınıf düzeyi arttıkça umutsuzluk düzeyinin azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Tekin ve Filiz (2008) de çalışmasında umutsuzluk düzeyleri ile sınıf değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulmuş ve nc sınıf ğrencilerinin birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha umutsuz olduğunu tespit etmiştir.

Mevcut araştırmamızı takiben, Resim-iş ğretmeni adayları içinde bireysel olarak umutsuzluk puanları daha yüksek olanların da varlığından hareketle, bu bireyleri umutsuzluğa yönelten faktörlerin belirlenmesine ve gelecekte bekleneninin tespit edilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir. Resim-iş ğretmeni adaylarına karşılaştıkları umutsuzluk yaratan sorunlarla baş edebilme becerisi kazandırmada yardımcı olunabilir. Bu alışma belirli bir örneklem grubuyla ve bazı değişkenler açısından yapılan değerlendirmelerle sınırlıdır. Bu nedenle daha geniş bir örneklemle ve farklı değişkenler açısından yeni çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Abramson L.Y., Metalsky G.I. ve Alloy L.B. (1989) Hopelessness depression: A theory-based subtype of depression. *Psychol Rev*, 96, 358-372.
- Ağır, M. (2007). *Üniversite öğrencilerinin bilişsel çarpıtma düzeyleri ile problem çözme becerileri ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Aras, A. (2011). Müzik bölümü lisans öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi: Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Örneği. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (2), 509-524.
- Atalay, M. S. (1996). Bilgi Toplumu Öğretmenlerinin Sorunları, Modern Öğretmen Yetiştirmede Gelişme ve İlerlemeler. *Sempozyum 96' Ankara Programı*. Ankara.
- Bayam K, Okay T, Dilbaz N ve ark. (2002). Sivil savunma birliği çalışanlarında kaygı umusuzluk ve öğrenilmiş güçlülük düzeyleri ve post-travmatik stres bozukluğu sıklığı. *Kriz Dergisi*, 10, 1-9.
- Beck, A.T., Lester, D. ve Trexler, M. (1974). The Hopelessness Scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42, 861-874.
- Beck AT, Ster RA, Kovacs M ve ark. (1985) Hopelessness and eventual suicide. A 10 year prospective study of patients hospitalized with suicidal ideation. *Am J Psychiatry*, 142, 559-563.
- Beck, A.T., Steer, R.A. (1988). Beck Hopelessness Scale Manual. San Antonio, TX: Psychological Corporation.
- Bölükoğlu, H.İ. (2002). Bilgi çağında eğitim fakültelerinde resim-iş eğitiminin genel bir değerlendirmesi. *G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (3), 247-259.
- Ceyhan, A.A. (2004). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 91-101.
- Chang E.C., D'Zurilla T.J. ve Mayder-Olivares A. (1994). Assessing the dimensionality of optimism and pessimism using multimeasure approach. *Cogn Ther Res*, 18, 143-160.
- Çelikel, F.Ç. ve Erkorkmaz, Ü. (2008). Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkili etmenler. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 45, 122-9.
- Dereli, F. ve Kabataş, S. (2009). Sağlık Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 26, 31-36.

- Deveci, S.E., Ulutaşdemir, N. ve Açık, Y. (2011). Bir mesleki eğitim merkezi öğrencilerinde umutsuzluk düzeyi ve etkileyen faktörler. *Dicle Tıp Dergisi*, 38 (3), 312-317.
- Duman, S., Taşğın, Ö. ve Özdağ, S. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünde okuyan öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 11 (3), 27-32.
- Durak, A. (1994). Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9 (31), 1-11.
- Durak Batıgün A. (2005). İntihar olasılığı: yaşami sürdürme nedenleri, umutsuzluk ve yalnızlık açısından bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16, 29-39.
- Eisner, E.W. (1994). Revisionism in art education: Some comments on the preceding articles. *Studies on Art Education*, 35(3), 188-191.
- Gençay, S. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının umutsuzluk ve yaşam doyumu düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (27), 380-388.
- Gürvardar, D. (2001). *Yetiştirme yurdunda yetişen çocuklar ile ana-baba yanında yetişen çocukların umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: D.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kashani, J.H., Stoys, M.S., Dandoy, A.C., Viadya, A.F. ve Reid, J.C. (1991). Correlates of hopelessness in psychiatrically hospitalized children. *Comprehensive Psychiatry*. 32 (4). 330-337.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya M, Genç M, Kaya B ve ark. (2007). Tıp Fakültesi ve Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinde depresif belirti yaygınlığı, stresle başa çıkma tarzları ve etkileyen faktörler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18, 137-146.
- Kazdin, E.A.; French, H.N.; Unis, A.S., Esveldt-Dawson, K. ve Sherick, B.R. (1983). Hopelessness, depression and suicidal intent among psychiatrically disturbed inpatient children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 5 (4). 504-510.
- Kazdin, A.E., Rodgers, A. ve Colbus, D. (1986). The hopelessness scale for children psychometric characteristics and concurrent validity. *Journal of Consulting And Clinical Psychology*. 54 (2). 241-245.

- Kemer, G., Atik, K. (2005). Kırsal ve il merkezinde yaşayan lise öğrencilerinin umut düzeylerinin aileden algılanan sosyal destek düzeyine göre karşılaştırılması. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 161-168.
- Kırımoğlu, H. (2010). Türkiye'deki Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu son sınıf öğrencilerinin istihdam sorunu açısından umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (1), 37-46.
- Kırımoğlu, H., Çokluk G.F. ve Yıldırım Y. (2010). Yatılı İlköğretim Bölge Okulu 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin spor yapma durumlarına göre yalnızlık ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi: Hatay İli Örneği. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VIII (3) 101-108.
- Küçük Y. ve Arıkan D. (2005). İşitme engelli çocukların umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2, 1-13.
- O'Connor, R.C., O'Connor, D.B., O'Connor, S.M., Swallowood, J., Miles, J. (2004). "Hopelessness, stres and perfectionism: The moderating effects of future thinking. *Cognition and Emotion*, 18(8), 1099-1120.
- Oğuztürk, Ö., Akça, F. ve Şahin, G. (2011). Üniversite öğrencilerinde umutsuzluk düzeyi ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler üzerinden incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 14, 173-184.
- Özmen, D., DüNDAR, P.E., Çetinkaya, A.Ç., Taşkın, O. ve Özmen, E. (2008). Lise öğrencilerinde umutsuzluk ve umutsuzluk düzeyini etkileyen etkenler, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 8-15.
- Öztürk, M. (1997). *10-13 yaşları arasındaki çocuklarda umutsuzluk ve yalnızlığın bazı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özyurt, S. ve Doğan, S. (2002). *Gençlik problemleri açısından üniversite gençliği üzerine sosyolojik bir araştırma*. Adapazarı: Değişim Yayınları.
- Poch F.V., Villar E., Caparros B. ve ark. (2004). Feelings of hopelessness in a Spanish university population. *Soc Psychiatry Epidemiol*, 39, 326-334.
- San, İ. (1990) Güzel Sanatlar Eğitimi Grubu Raporu, *Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi Değerlendirme Raporları*. Ankara: A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Seber, G. (1991). *Beck Umutsuzluk Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği üzerine bir çalışma*. Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sevinç M. ve Abacı, O., (2003), Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri programlarına çağdaş bir yaklaşım. *Sanat ve Bilgi, Sanat ve Plastik Sanatlar Eğitimi Dergisi*, s.1.

- Snyder CR, Haris C, Anderson JR ve ark. (1991). The will and the ways: Development and validation of an individual-differences measure of hope. *J Pers. Soc Psychol.*, 60, 570-585.
- Surtees PG, Pharoah PDP, Wainwright NWJ ve ark. (1998). A follow up study of new users of a university counselling service. *Br J Guid. Counc.*, 26, 255-72.
- Şahin, A. (2002). İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri üzerine bir araştırma. *İlahiyat Dergisi*, 13, 143-157,
- Şahin C. (2009). Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 271-86.
- Şengül, S. ve Güner, P. (2012). İlköğretim matematik öğretmenliği programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi. Niğde: Niğde Üniversitesi.*
- Tekin, M., Filiz, K. (2008). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının Antrenörlük Eğitimi ve Spor Yöneticiliği Bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerinin umutsuzluk ve boyun eğici davranış düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Spor Metre, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi ve Spor Bilimleri dergisi*, VII (1).
- Tümkaya, S. (2005). Ailesi yanında ve yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 445-457.
- Tümkaya, S., Aybek B. ve Çelik M. (2007). A prediction of hopelessness and state-trait anxiety levels among teacher candidates before the KPSS Exam. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 7(2), 967-974.
- Üngüren E. ve Ehtiyar R. (2008). Turizm eğitimi alan öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı seviyeleri ile eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(4), 159-181.
- Üngüren, E. ve Ehtiyar, R. (2009). Türk ve Alman öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması ve umutsuzluk düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Turizm eğitimi alan öğrenciler üzerinde bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 4(14), 2093-2127.
- Yenilmez, K. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin matematik dersine yönelik umutsuzluk düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 307-317.
- Yerlikaya, İ.(2006). *Bilişsel-davranışçı yaklaşıma ve hobi terapiye dayalı umut eğitimi programlarının ilköğretim öğrencilerinin umutsuzluk düzeyine etkisi.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.